ABDURRAHMAN b. YEZÎD

(عبدالرحمن بن يزيد)

Ebû Muhammed Abdurrahmân b. Yezîd b. Câriye el-Ensârî (ö. 98/716-17)

Medineli tâbiî.

Annesi, Hz. Ömer'le evli iken daha sonra ondan boşanan kadın sahâbîlerden Cemîle bint Sâbit, babası ise Vedâ haccının bir bölümünü rivayet etmesiyle tanınan Yezîd b. Câriye'dir.

Güvenilir bir râvi olan Abdurrahman b. Yezîd, daha çok Hz. Ömer, Ebû Eyyûb el-Ensârî, Ebû Lübâbe b. Abdülmünzir ve amcası Mücemmi' b. Câriye'den hadis rivayet etmiş, kendisinden de Kāsım b. Muhammed b. Ebû Bekir ve İbn Şihâb ez-Zührî gibi tâbiîler rivayette bulunmuşlardır. Ömer b. Abdülazîz'in Hicaz valiliği sırasında Medine'de bir süre kazâ işlerini yürütmüştür.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *eṭ-Ṭabaḳātü'l-kübrâ* (nşr. İhsan Abbas), Beyrut 1388/1968, V, 84; Halîfe b. Hayyât, *eṭ-Ṭabaḳāt* (nşr. Ekrem Ziyâ el-Ömerî), Riyad 1402/1982, s. 237; Buhârî, *et-Târîḫu'l-kebîr* (nşr. Abdurrahman b. Yahyâ el-Yemânî v.dğr.), Haydarâbâd 1360-80/1941-60, III/1, s. 363; İbn Ebû Hâtim, *el-Cerḥ ve't-ta'dîl*, Haydarâbâd 1371-73/1952-53, II/2, s. 299; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-ġābe* (nşr. Muhammed İbrâhim el-Bennâ v.dğr.), Kahire 1390-93/1970-73, III, 500-501; İbn Hacer, *Tehẕîbü't-Tehẕîb*, VI, 298-299.

 MÜCTEBA UĞUR

ABDURRAHMAN b. ZEYD

(عبدالرحمن بن زيد)

Abdurrahmân b. Zeyd b. el-Hattâb el-Kureşî (ö. 71/690)

Emevîler devrinde Mekke valiliği yapan sahâbî.

Hz. Ömer'in kardeşi Zeyd'in oğludur. 5 (626) yılında Medine'de doğdu. Anne tarafından dedesi Ebû Lübâbe, onu hurma liflerine sararak Hz. Peygamber'in huzuruna götürmüş, o da yediği hurmadan Abdurrahman'a tattırmış ve başını okşayarak dua etmiştir. Uzun boylu ve yakışıklı bir genç olan Abdurrahman'ı Hz. Ömer, kardeşi Zeyd'e çok benzediği için pek severdi. Bu sebeple onu kızı Fâtıma ile evlendirmiştir. Abdurrahman, Yezîd b. Muâviye tarafından Mekke valiliğine tayin edildi ve uzun süre bu görevde kaldı; ancak Abdullah b. Zübeyr taraftarı olduğu anlaşılınca valilikten azledildi.

Hz. Peygamber'in vefatı sırasında henüz altı yaşında olan Abdurrahman'ın doğrudan hadis rivayeti yoktur. Rivayet ettiği hadisleri daha çok babasından, amcası Ömer'den, İbn Mes'ûd ve diğer sahâbîlerden nakletmiştir. Kendisinden de oğlu Abdülhamîd, ayrıca Hüseyin b. Hâris el-Cedelî ve Sâlim b. Abdullah gibi kişiler rivayette bulunmuşlardır. Abdullah b. Zübeyr zamanında Mekke'de vefat etti.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *eṭ-Ṭabaḳātü'l-kübrâ* (nşr. İhsan Abbas), Beyrut 1388/1968, V, 49-51; Nesâî, "Ṣıyâm", 8; İbn Abdülber, *el-İstî'âb* (*el-İṣâbe* içinde), Kahire 1328, II, 425; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-ġābe*, Kahire 1285-87, III, 450; İbn Hacer, *el-İṣâbe*, Kahire 1328, III, 69; a.mlf., *Tehẕîbü't-Tehẕîb*, VI, 179-180.

 M. ALİ SÖNMEZ

ABDÛYÎ, Ebû Hâzim

(ابو حازم العبدويى)

(bk. EBÛ HÂZİM el-ABDÛYÎ).

ABDÜDDÂR (Benî Abdüddâr)

(بنو عبدالدار)

Kureyş kabilesinin ana kollarından biri.

Abdüddâr, Câhiliye döneminde Araplar'ca meşhur Dâr adlı putun kulu, kölesi anlamına gelir. Hz. Peygamber'in büyük dedesi Kusay ölürken Kâbe hizmetlerini, hacılara su dağıtma işini, sancak taşımayı ve Dârünnedve'yi yönetme hakkını büyük oğlu Abdüddâr'a bırakmak suretiyle onu Kureyş'in en önemli adamı haline getirmişti. Daha sonra Abdümenâfoğulları, dedelerinin mirasını almak üzere Abdüddâr'a karşı çıktılarsa da araya girenlerin yardımıyla yapılan bir anlaşma uyarınca Kâbe hizmetleri, sancaktarlık ve Mekke yöneticiliği Abdüddâr'da kaldı. Bu görev Mekke'nin fethine kadar Abdüddâroğulları'nca yürütüldü.

Abdî, İbâdî, Abderî gibi nisbelerle anılan Abdüddâroğulları, Kâbe'nin tamirinde görev alarak Hicr kısmındaki duvarı bazı kabilelerle birlikte yaptılar. Zemzem kuyusu kazılmadan önce kabile adına Ümmüahred adı verilen bir kuyu kazdıkları, Habeşistan'a yapılan ilk hicrete Abdüddâroğulları'ndan beş erkek ve bir kadının katıldığı, müslümanlara karşı yürütülen boykot hareketinde kararlaştırılan metni bu kabileden Mansûr b. İkrime'nin yazdığı ve Kur'an öğretmek için Medine'ye gönderilen Mus'ab b. Umeyr'in de bu kabileden olduğu bilinmektedir.

Kureyş sancağını taşıyan Abdüddâroğulları, Uhud Savaşı'nda Ebû Süfyân'ın ve karısı Hind'in kışkırtmaları sonucu, birbiri ardınca savaş meydanına çıkmış ve çoğu öldürülmüştür. Mekke'nin fethinden sonra Hz. Peygamber Kâbe'nin anahtarını, her zaman kendi ellerinde kalmak üzere, bu aileden Osman b. Talha'ya teslim etmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Hişâm, *es-Sîre* (nşr. Mustafa es-Sekkā v.dğr.), Kahire 1355/1936, I, 132, 136, 138, 140, 157, 341, 376; III, 70, 72; IV, 87; İbn Kesîr, *es-Sîre* (nşr. Mustafa Abdülvâhid), Kahire 1964-66 → Beyrut 1396/1976, I, 100, 101, 259; II, 216, 259; III, 31, 570; Fîrûzâbâdî, *el-Ḳāmûsü'l-muḥîṭ*, "dâr" md.; Kehhâle, *Mu'cemü ḳabâ'ili'l-'Arab*, Beyrut 1402/1982, II, 723.

 A. LÜTFİ KAZANCI

ABDÜLAHAD DÂVÛD

(عبدالأحد داود)

(1866-1930 [?])

Râhib iken müslüman olan ve Hıristiyanlığa reddiye yazan ilâhiyatçı.

Asıl adı David Benjamin Keldânî'dir. 1282'de (1866) İran'da Urmiye'de doğdu. İlk tahsilini buradaki Amerikan kolejinde yaptı. 1886-1889 yılları arasında, Urmiye'deki Âsurî hıristiyanlarına (Nestûrî hıristiyanlardan Katolikliği kabul etmeyenler) hitap eden Canterbury Misyonu başpiskoposunun öğretim kadrosunda yer aldı. 1892'de Kardinal Vaughan tarafından Roma'ya gönderildi; burada Propaganda Fide College'de felsefe ve ilâhiyat araştırmaları derslerini takip etti. Bu arada *The Tablet* adlı dergide "Asur, Roma ve Canterbury", ayrıca *Irich Record* dergisinde "Tevrat'ın Sıhhati" üzerine bir seri makale yazdı. Ave Maria'dan çeşitli dillere yaptığı tercümeleri *Illustrated Catholic Missions*'da yayımlandı. 1895'te rahip oldu. Aynı yıl İran'a giderken İstanbul'a uğradı ve burada neşredilen *The Levant Herald*'da Doğu kiliseleri üzerine İngilizce ve Fransızca uzun bir makale serisi yayımladı. 1895'te Urmiye'deki Fransız Lazarist Misyonu'na katıldı ve bu misyonun tarihinde ilk defa, yaşayan Süryânîce ile *Qala-La-Shárá*